

Lekmannarevisorerna granskar

**UMEÅ KOMMUN
SCIENCE PARK I UMEÅ AB**

Grundläggande granskning 2023

1. Inledning och bakgrund

Kommunrevisionen granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionsred all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de lekmannarevisorer som utsetts i företag enligt kommunallagens 10 kap. 2–6 §§, även verksamheten i dessa juridiska personer.

Lekmannarevisorn ska, enligt aktiebolagslagens 10 kap. 3 § granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Enligt God revisionsred 2022 ska den grundläggande granskningen innehålla:

- Granskning av måluppfyllelse.
- Granskning av styrning och intern kontroll.

Granskningen har sin utgångspunkt i God revisionsred, samt risker som framkommit i lekmannarevisorernas risk- och väsentlighetsanalys 2023.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge lekmannarevisorn underlag till sin granskningsrapport där denne ska uttala sig om bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, riktlinjer, mål och ev. tilläggsuppdrag som fullmäktige fastställt?
- Har styrelsen säkerställt en tillräcklig styrning, uppföljning och rapportering avseende verksamhetens ekonomi och resultat?
- Har styrelsen en struktur för arbetet med sin interna kontroll som gör att det finns förutsättningar att bedriva den på ett systematiskt och ändamålsenligt sätt?
- Är styrelsens beslutsunderlag och protokoll tydliga?

1.2 Avgränsningar

Granskningen avser Science Park i Umeå AB och är avgränsad till verksamhetsåret 2023.

Granskningen färdigställs och avslutas därmed först efter att styrelse och nämnder behandlat sina årsbokslut/verksamhetsuppföljningar för 2023.

1.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens slutsatser och bedömningar. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av kommunallagen, aktiebolagslagen (8 kap. 4 och 8 §§), god revisionsred 2022 samt:

1.3.1 Riktlinjer för aktiverande styrning (2021-03-09)

Fullmäktige antog år 2021 riktlinjer för aktiverande styrning.¹ Av riktlinjerna framgår hur fullmäktige ska styra de kommunägda bolagen genom grunduppdrag, inriktningsmål och tilläggsuppdrag.

Fullmäktige ska fastställa ett skriftligt grunduppdrag för samtliga helägda kommunala bolag. Grunduppdraget är specifikt för respektive bolag och förtydligar både bolagets kommunala ändamål och bolagets roll och ansvar. Grunduppdrag ska vara långsiktiga och gälla för minst en mandatperiod. Bolagens grunduppdrag framgår av bolagsordningen och konkretiseras i ägardirektiv.

Inriktningsmål fastställs av kommunfullmäktige och ska ge riktning och förändring inom ett avgränsat område som berör flera kommunala aktörer. Fullmäktiges inriktningsmål gäller för minst en mandatperiod och kan riktas till namngivna nämnder eller bolag om dessa särskilt ska prioritera arbetet med just detta inriktningsmål. Inriktningsmål som riktas till kommunala bolag ska infogas i bolagets ägardirektiv.

Utöver grunduppdrag och inriktningsmål kan fullmäktige tilldela enskilda bolag tilläggsuppdrag. Dessa kan om så krävs infogas i bolagets ägardirektiv.

1.3.2 Bolagsordning

Av bolagsordningen framgår föremålet för bolagets verksamhet, vilket är att i nära samverkan med övriga intressenter som finns, eller avser att etablera sig, inom området Universitetsstaden i Umeå kommun:

- Initiera, driva och delta i planerings- och utvecklingsprocesser inom området Universitetsstaden
- Utveckla samarbeten till nytta för bolagets ägare och samarbetspartners genom att stärka förutsättningarna för Universitetsstadens utveckling i syfte att gynna utvecklingen av kvalitet och effektivitet i ägarnas olika verksamhetsområden.
- Profilerar satsningsområden, där universitetets forskning och universitetssjukhusets verksamheter tillsammans med start ups, företag och aktörer i innovationssystemet gemensamt attraherar externa etableringar, investerare och utvecklingssamarbeten till området.
- Stödja utvecklingen av en attraktiv miljö med mötesplatser för start ups, företag, forskare, studenter och anställda i syfte att stärka Universitetsstadens attraktionskraft.
- Arbeta med utvecklingen av science park.

1.3.3 Generella ägardirektiv

Fullmäktige antog i mars 2021 generella ägardirektiv för styrning av de kommunala bolagen. De generella direktiven innehåller krav och riktlinjer för samtliga hel- eller majoritetsägda bolag i bolagskoncernen och avser bland annat:

- Efterlevnad av lagar och styrning från fullmäktige
- Innehåll och form för bolagsstyrelsens arbetsordning

¹ Kommunfullmäktige 2021-03.29

- Innehåll och form för VD-instruktion
- Uppföljning och rapportering
- Samverkan

Av de generella ägardirektiven framgår även att Bolaget ska stödja uppfyllandet av Umeå kommuns vision och övergripande mål. Umeå kommuns vision och övergripande mål för perioden 2022 – 2025 är följande:

- Mål 1: Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.
- Mål 2: Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden.
- Mål 3: Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv
- Mål 4: Umeå ska vara klimatneutralt till 2040.
- Mål 5: För att klara kompetensförsörjningen, förbättra arbetsmiljö och ge bättre medborgarnytta ska de möjligheter som den digitala transformationen innebär vara förstahandsalternativet för Umeå kommuns verksamhetsutveckling.

Bolagets verksamhet ska vidare bedrivas i enlighet med följande tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige:

- Uppdrag 8: Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.

1.3.4 Specifika ägardirektiv

Av bolagets specifika ägardirektiv framgår, utöver vad som anges i bolagsordningen avseende föremålet för bolagets verksamhet, bland annat målsättningar för bolaget enligt nedan:

Ekonomiska mål

Verksamheten skall bedrivas utifrån självkostnadsprincipen.

Klimat- och miljömål

Bolaget skall aktivt driva miljö- och klimatfrågor i sin verksamhet. Bolaget skall upprätta mätbara mål som genom årsredovisningen följs upp årligen.

Ägarnas vision

Bolaget skall stödja uppfyllandet av ägarnas visioner och övergripande mål

1.4 Genomförande

Granskningen har genomförts genom löpande insamling av fakta och iakttagelser (tex via styrelsens protokoll och tillhörande underlag såsom mål- och budgetdokument, ekonomi- och verksamhetsrapporter, delårsrapporter, bokslut). Dialoger har genomförts med VD två gånger under året. Avstämningar har genomförts med bolagets auktoriserade revisor.

2. Resultat av granskningen

2.1 Styrning och uppföljning av verksamhet

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende verksamhetsstyrning och uppföljning under 2023.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Fastställt en affärsplan som baseras på bolagsordning och ägardirektiv	✗	Styrelsen har inte fastställt någon verksamhetsplan eller motsvarande för 2023. Av bolagets årsplanering framgår att verksamhetsplan ska fastställas på det sista sammanträdet under året. Vi har dock inte kunnat se att så skett för 2022. Utifrån lekmannarevisorernas granskning för 2022 har styrelsen behandlat de utvecklingsområden som lyftes i granskningen, och arbete har pågått med att ta fram en verksamhetsplan.
Följt upp verksamhet och måluppfyllelse i en årsrapport	—	Det saknas, för 2023, konkreta målsättningar utifrån mål och uppdrag i ägardirektiv. Rapportering har skett till kommunstyrelsen i samband med T2 och T3, där information ges avseende väsentliga händelser och projekt.
Uppnår grunduppdrag enligt ägardirektivet	—	Bolaget har, utöver den information som lämnas i delårs- och årsrapport till kommunstyrelsen, inte följt upp grunduppdraget på ett strukturerat sätt. Utifrån det arbete som bedrivs och de projekt som pågår har vi dock inte funnit något som visar på att grunduppdraget inte uppnås.
Vidtagit åtgärder vid indikationer på avvikelse från grunduppdrag, inriktningsmål och ev. tilläggsuppdrag	✓	Inga väsentliga iakttagelser har noterats

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, — = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.1.1 Övriga iakttagelser

2.1.2 Bedömning

Vi bedömer att styrelsen delvis säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, riktlinjer, mål och ev. tilläggsuppdrag som fullmäktige fastställt. Detta då det saknas en verksamhetsplan eller motsvarande som beskriver hur verksamhetens ska bedrivas under året samt att det inte sker någon strukturerad uppföljning av mål och uppdrag.

2.2 Styrning och uppföljning av ekonomi

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende ekonomistyrning och uppföljning under 2023.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Upprättat en budget för innevarande år inom tilldelad ram	✓	Styrelsen beslutade om budget för år 2023 den 2022-11-14.
Följt upp ekonomin i delårsrapport	✓	Ekonomin har följts upp under året genom tertialårsrapporter. Dessa har presenterats för styrelsen under maj, september och november.
Följt upp ekonomin i en årsrapport	✓	Uppföljning har skett till kommunstyrelsen per T3 (perioden januari-december 2023) samt fastställt årsredovisning för 2023. Därtill får styrelsen få del av ekonomisk uppföljning vid samtliga sammanträden.
Når måluppfyllelse avseende ekonomi (inkl. budget)	✓	Bolaget redovisar ett resultat på 453 tkr, jämfört med budgeterat resultat om – 1 282 tkr. Detta förklaras dels av högre intäkter än budgeterat, dels lägre externa kostnader.
Vidtagit åtgärder vid indikationer på bristande måluppfyllelse avseende ekonomi	✓	Inga väsentliga iakttagelser har noterats

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, — = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.2.1 Övriga iakttagelser

2.2.2 Bedömning

Vår bedömning är att styrelsen säkerställt en tillräcklig styrning, uppföljning och rapportering avseende verksamhetens ekonomi och resultat.

2.3 Intern kontroll

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende intern kontroll under 2023.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Genomfört en riskanalys	✗	Styrelsen har inte fastställt internkontrollplan avseende 2022. Senast beslutade internkontrollplan avser år 2020.
Beslutat om kontrollmoment utifrån identifierade risker	✗	Se ovan
Följt upp resultatet av genomförda kontrollmoment	✗	Se ovan
Vidtagit åtgärder vid identifierade brister	✗	Se ovan

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, ◻ = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.3.1 Övriga iakttagelser

Bolaget har fastställt riktlinjer för intern styrning och kontroll (2019-11-25). Av riktlinjerna framgår det hur arbetet med intern kontroll ska bedrivas. Bolaget har inte genomfört någon riskanalys eller upprättat någon internkontrollplan för år 2023, en brist som lyftes även i 2022 års grundläggande granskning. Styrelsen har i sin styrelseutvärdering (2023-04-24) lyft detta som ett förbättringsområde. Vi har dock inte noterat att det styrelsen har behandlat frågan därefter.

Av rapport till kommunstyrelsen för perioden januari-december 2023 uppger bolaget att "Science Park i Umeå AB:s verksamhet är än så länge i liten skala och därmed är risker förknippade med denna små."

2.3.2 Bedömning

Vi bedömer att styrelsen inte har säkerställt en struktur för arbetet med sin interna kontroll som gör att det finns förutsättningar att bedriva den på ett systematiskt och ändamålsenligt sätt.

2.4 Beslutsunderlag och protokoll

Nedan redogörs för de förtroendevalda revisorernas iakttagelser och bedömningar avseende bolagets beslutsunderlag och protokoll under 2023.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Styrelsens beslutsunderlag och protokoll är tydliga	✓	Samtliga protokoll för Science Park Umeå AB, inklusive eventuella beslutsunderlag, har översiktligt kontrollerats och bedöms vara tydliga.

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, ◻ = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.4.1 Övriga iakttagelser

2.4.2 Bedömning

Vi bedömer att protokoll och beslutsunderlag är tydliga.

3. Sammanfattade bedömning

I vår översiktliga granskning av Science Park Umeå AB har vi identifierat vissa väsentliga avvikelser. Vi bedömer därför att styrelse och VD i delvis har säkerställt en tillräcklig styrning och uppföljning av verksamhet. Styrelse och VD bedöms dock i allt väsentligt ha säkerställt en tillräcklig styrning och uppföljning av ekonomi. Vidare bedömer vi att styrelse och VD inte har säkerställt en tillräcklig intern kontroll.

Vi grundar vår bedömning på följande:

Revisionsfråga	Bedömning	Motivering
Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, riktlinjer, mål och ev. tilläggsuppdrag som fullmäktige fastställt?	Delvis	Styrelsen har inte fastställt verksamhetsplan eller motsvarande. Styrelsen får löpande information om verksamheten i samband med deras sammanträden. Det sker dock inte någon strukturerad uppföljning av mål och grunduppdrag enligt ägardirektiv.
Har styrelsen säkerställt en tillräcklig styrning, uppföljning och rapportering avseende verksamhetens ekonomi och resultat?	Ja	Vi bedömer att styrelsen säkerställt en tillräcklig styrning, uppföljning och rapportering avseende verksamhetens ekonomi och resultat.
Har styrelsen en struktur för arbetet med sin interna kontroll som gör att det finns förutsättningar att bedriva den på ett systematiskt och ändamålsenligt sätt?	Nej	Bolaget har fastställt riktlinjer för intern styrning och kontroll. Dessa efterlevs dock inte. Riskanalys eller internkontrollplan har inte fastställts för året, och följaktligen har ingen uppföljning skett.
Är styrelsens beslutsunderlag och protokoll tydliga och ändamålsenliga?	Ja	Vi bedömer att styrelsens beslutsunderlag och protokoll tydliga och ändamålsenliga.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi styrelsen att:

- Utifrån fastställd verksamhetsplan för 2024 säkerställa att det finns en struktur för uppföljning av de målsättningar som anges i den.
- Stärka sitt arbete med intern kontroll för att säkerställa att det sker i enlighet med fastställda riktlinjer.